

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ภายหลังจากการศึกษารวบรวมทฤษฎีและหลักการเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์แล้ว ขั้นตอนที่จะกล่าวถึงในวิธีดำเนินการวิจัย คือ การเก็บและรวบรวมกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ใช้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง กรรมวิธีและสถานที่เก็บกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนและรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บและรวบรวมกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนา รูปแบบเวชศิลป์บนบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอนาคต เพื่อตอบสนองของวัตถุประสงค์ทางการตลาดและแสดงภาพลักษณ์พื้นถิ่นของไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันกับสินค้าจากผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมได้ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มตัวอย่าง 1 บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่าง 2 บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม

การเลือกบรรจุภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่มนี้มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของการใช้รูปแบบเวชศิลป์เพื่อตอบสนองของวัตถุประสงค์ทางการตลาดและแสดงภาพลักษณ์พื้นถิ่นบนบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และของคู่แข่ง

เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและใช้ได้กับอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอยู่ทุกประเภท ผู้วิจัยจึงทำการแบ่งกลุ่มของบรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมออกตามประเภทของอาหารเกษตรแปรรูปที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตอยู่ 4 ประเภท (หน้า 13-16) ได้แก่

กลุ่ม ก ผลิตภัณฑ์หมักดอง เชื่อม แซ่ฉิม

กลุ่ม ข ผลิตภัณฑ์กวน หยี้

กลุ่ม ค ผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอดคั่ว

กลุ่ม ง ผลิตภัณฑ์ประเภทน้ำพริก

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บจึงแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ และ 6 กลุ่มย่อย ได้แก่

- 1ก บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์หมักดอง เชื่อม แซ่ฉิม
- 1ข บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์กวน หยี้
- 1ค บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์เคลือบฉาบ อบ ตาก ทอดคั่ว
- 1ง บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์น้ำพริก
- 2ก บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์หมักดอง เชื่อม แซ่ฉิม
- 2ข บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์กวน หยี้
- 2ค บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์เคลือบฉาบ อบ ตาก ทอดคั่ว
- 2ง บรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์น้ำพริก

ทั้งนี้บรรจุกัณฑ์ทุกกลุ่มจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามขอบเขตของการวิจัย คือ จะต้องเป็นบรรจุกัณฑ์เฉพาะหน่วยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าปลีกเท่านั้น ไม่รวมบรรจุกัณฑ์เพื่อการขนส่ง

นอกจากนี้บรรจุกภัณฑ์ทุกชิ้นจะต้องผลิตและจำหน่ายภายในประเทศไทย ภายใต้ชื่อหรือตราสินค้าของไทยเท่านั้น

1. กลุ่มตัวอย่างบรรจุกภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตร

การเก็บและรวบรวมกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือกลุ่มอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นอกจากจะเก็บตามหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่กล่าวมาแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ดังต่อไปนี้

1.1 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก

เนื่องจากปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ผลิตอาหารเกษตรแปรรูปจำนวนทั้งหมดประมาณ 791 กลุ่ม กระจายอยู่ทุกจังหวัดทุกภูมิภาคทั่วประเทศ (กลุ่มเคหกิจเกษตร, 2542) จึงมีความเป็นไปได้ไม่น้อยมากที่ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมบรรจุกภัณฑ์ทั้งหมดที่มีอยู่ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการกำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้น โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างบรรจุกภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีศักยภาพในการนำสินค้าของตนมาจัดจำหน่ายในตลาดใหม่ ซึ่งได้แก่ร้านค้าปลีกประเภทต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร (หน้า 27-31)

เหตุผลของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างบรรจุกภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สามารถนำสินค้ามาจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานครได้ เนื่องจากการที่จะนำสินค้ามาจัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานครได้นั้น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเหล่านั้นจะต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีศักยภาพในการขนส่งสินค้ามาจำหน่ายในเมืองใหญ่ได้ นั่นหมายถึงต้องเป็นกลุ่มที่มีมีทุนทรัพย์มากพอสำหรับการขนส่งและการพัฒนาบรรจุกภัณฑ์คือมีฉลากหรือบรรจุกภัณฑ์เป็นของตนเอง ต่างจากกลุ่มแม่บ้านรายย่อยที่ผลิตสินค้าจำหน่ายในท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่จัดจำหน่ายโดยไม่ติดฉลากใดๆ เลย ซึ่งไม่สามารถนำมาวิเคราะห์รูปแบบเรขาคณิตได้เลย

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ที่เก็บเพื่อนำมาวิเคราะห์ คือ “กลุ่มบรรจุกภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร”

1.2 สถานที่เก็บตัวอย่าง

จากการสำรวจแหล่งจำหน่ายสินค้าอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร ตามคำแนะนำของกลุ่มเคหกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2542) พบว่าตลาดที่จัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแบบถาวรมีอยู่เพียงแห่งเดียวในเขตกรุงเทพมหานคร และถือเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดในประเทศ คือ "ร้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" ตั้งอยู่ที่องค์การตลาดเพื่อการเกษตร (อตก.) เขตจตุจักร ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร

สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่จัดจำหน่ายอยู่ในร้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนี้ เป็นสินค้าที่ผ่านการคัดเลือกโดยกรมส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นกลุ่มสินค้าที่มีแนวโน้มในการเติบโตดี และมีศักยภาพในการดำเนินงานสูง จากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย สินค้าทุกชิ้นภายในร้านผลิตและจัดจำหน่ายภายใต้ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตัวอย่างเช่น "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านราษฎร์พัฒนา" หรือ "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประชาร่วมใจ" เป็นต้น รวมทั้งรูปแบบของบรรจุภัณฑ์เป็นบรรจุภัณฑ์เฉพาะหน่วยเพื่อการค้าปลีก ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ "ร้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" เป็นสถานที่เก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.3 ขั้นตอนการเก็บตัวอย่าง

การเก็บตัวอย่างในสถานที่จริง ผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ตรงตามหลักเกณฑ์ทุกชิ้นที่วางจำหน่ายภายในร้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเก็บโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มย่อยตามประเภทของอาหารเกษตรแปรรูป ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หมักดองเชื่อมและแช่อิ่ม ผลิตภัณฑ์กวน หยี ผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอด คั่ว และน้ำพริก ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 19)

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนบรรจุภัณฑ์ (ชิ้น)
1ก ผลิตภัณฑ์หมักดอง เชื่อม แซ่ฉิม	6
กล้วยตาก และกล้วยม้วน	5
มะม่วงดอง	1
1ข ผลิตภัณฑ์กวน หยี	6
ผลไม้ต่างๆ หยี	6
1ค ผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอด คั่ว	6
กล้วยฉาบ และอบ	6
1ง ผลิตภัณฑ์น้ำพริก	6
น้ำพริกต่างๆ คั่วแห้ง	4
น้ำพริกเผา	2
รวม	24

ตารางที่ 19 จำนวนกลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร (2544)

1ก บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์หมักดองเชื่อมและแซ่ฉิม ที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ชิ้น

1ข บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์กวน หยี ที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ชิ้น

1ค บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอดคั่ว ที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 6 ชิ้น

1ง บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเภทผลิตภัณฑ์น้ำพริก ที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 6 ชิ้น

รวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จะทำการวิเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 24 ชิ้น

2. กลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สองที่จะทำการเก็บรวบรวม คือ บรรจุอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเฉพาะกลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.1 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างบรรจุกัญชีอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตอาหารเกษตรแปรรูปในระบบอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม รวมไปถึงกลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน และผู้ผลิตรายย่อยอื่นๆ ที่จัดจำหน่ายอยู่ในตลาดใหม่ คือร้านค้าประเภทต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร (หน้า 27-31) ที่ตรงตามหลักเกณฑ์เบื้องต้นของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากปัจจุบันอาหารเกษตรแปรรูปที่ผลิตโดยกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมมีความหลากหลายในด้านรูปแบบและประเภทของสินค้ามาก ผู้วิจัยจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกเฉพาะอาหารเกษตรแปรรูปที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกับของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ

2ก บรรจุกัญชีอาหารเกษตรแปรรูปของผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์หมักดอง เชื่อม แห้วต้ม

2ข บรรจุกัญชีอาหารเกษตรแปรรูปของผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์กวนหยี

2ค บรรจุกัญชีอาหารเกษตรแปรรูปของผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอดคั่ว

2ง บรรจุกัญชีอาหารเกษตรแปรรูปของผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์น้ำพริก

นอกจากกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมทั่วไป ยังมีกลุ่มผู้ผลิตอาหารเกษตรแปรรูปที่เป็นองค์กรเพื่อการกุศลอื่นๆ จัดจำหน่ายอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน ได้แก่ ดอยคำ โครงการหลวง ดอยตุง เลมอนฟาร์ม ฯลฯ ซึ่งโดยมากมักมีร้านจำหน่ายสินค้าเฉพาะของตนเอง และมุ่งที่จะขายภาพลักษณ์ขององค์กรมากกว่าจะพัฒนาบรรจุกัญชีเพื่อการแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดโดยตรง ผู้วิจัยจึงไม่ทำการคัดเลือกตัวอย่างจากกลุ่มสินค้านี้ ซึ่งไม่เข้าข่ายที่จะเป็นคู่แข่งโดยตรงของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ 2 จึงเป็นบรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่สินค้าจากองค์กรเพื่อการกุศลต่างๆ และเลือกเก็บเฉพาะประเภทของอาหารที่ตรงกับอาหารเกษตรแปรรูปที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตได้เท่านั้น

2.2 สถานที่เก็บตัวอย่าง

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบรรจุกัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมที่จะเป็นคู่แข่งในตลาดใหม่โดยตรง ผู้วิจัยจึงกำหนดสถานที่เก็บตัวอย่างเป็นตลาดในเมืองใหญ่ ตามแนวโน้มการขยายตลาดอาหารเกษตรแปรรูปในอนาคต (หน้า 21 และ 26) เป็นร้านค้าปลีกประเภทต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกองบรรณาธิการนิตยสารคู่แข่งรายปักษ์ได้แบ่งลักษณะของร้านค้าออกเป็น 4 ประเภท (หน้า 30-34) ได้แก่

1. ซูเปอร์มาร์เก็ต

ซูเปอร์มาร์เก็ตที่มีจำนวนร้านค้ามากที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร คือ "ท็อปส์" ซึ่งมีจำนวนถึง 30 สาขา คิดเป็น 50.8% ของซูเปอร์มาร์เก็ตทั้งหมด (หน้า 30) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกท็อปส์ให้เป็นตัวแทนของร้านค้าประเภทซูเปอร์มาร์เก็ตที่จะเก็บตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาเซ็นทรัลพระราม 3 พบว่า สินค้าที่จัดจำหน่ายภายในท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ตทุกสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นสินค้าชนิดเดียวกันทั้งหมด ผู้วิจัยจึงเก็บตัวอย่างจากท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาเซ็นทรัลพระราม 3 เพียงสาขาเดียว ที่ได้จากการสุ่มเลือกเพื่อเป็นตัวแทนของท็อปส์ทุกสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการลงพื้นที่เก็บตัวอย่างในท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาเซ็นทรัลพระราม 3 พบว่า ภายในร้านค้ามีการจัดสถานที่วางจำหน่ายสินค้าอาหารเกษตรแปรรูปแยกเป็น 2 ตำแหน่ง คือ ที่ชั้นวางสินค้าปกติในหมวดอาหารขบเคี้ยวประเภทผลไม้ และอาหารเพื่อสุขภาพซึ่งจัดไว้พิเศษแยกออกจากชั้นวางสินค้าปกติ โดยจัดจำหน่ายอาหารเกษตรแปรรูปเหล่านี้รวมกับอาหารแห้งประเภทต่างๆ เช่น ถั่ว เห็ด ปลาแห้ง ฯลฯ ซึ่งจัดว่าเป็นการจำหน่ายสินค้าโดยมีจุดขายเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้บริโภคที่รักษาสุขภาพเท่านั้น จึงไม่ถือเป็นคู่แข่งโดยตรงกับอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บตัวอย่างเฉพาะสินค้าที่จัดจำหน่ายบนชั้นวางสินค้าปกติเท่านั้น

2. ซูเปอร์สโตร์

เนื่องจาก “เทสโก้-โลตัส” เป็นร้านซูเปอร์สโตร์ที่มีจำนวนร้านค้ามากที่สุด 25 สาขา คิดเป็น 59.5% ของร้านค้าประเภทซูเปอร์สโตร์ทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร (หน้า 29) ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของกลุ่มร้านค้าประเภทซูเปอร์สโตร์ และจากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ของเทสโก้-โลตัส (โทร.3203290) ทราบว่าเทสโก้-โลตัสทุกร้านจัดจำหน่ายสินค้าเหมือนกันทุกสาขา ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการสุ่มเลือกเทสโก้-โลตัส สาขาถนนพระรามที่ 4 เป็นตัวแทนของร้านเทสโก้-โลตัสในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด

3. ร้านสะดวกซื้อ

ปัจจุบันมีร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานครเท่าที่สามารถสืบค้นได้ประมาณ 1,355 แห่ง ซึ่งในที่นี้ “ร้านเซเว่นอีเลเว่น” มีจำนวนสาขามากที่สุด 970 สาขา คิดเป็น 71.5% ของจำนวนร้านสะดวกซื้อทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร (หน้า 30) ผู้วิจัยจึงเลือกร้านเซเว่นอีเลเว่นเป็นตัวแทนของร้านสะดวกซื้อทั้งหมด

ร้านเซเว่นอีเลเว่นแบ่งออกเป็น ร้านค้าขนาดเล็ก ขนาดประมาณ 16 ตารางเมตร และร้านค้าขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 32 ตารางเมตร โดยร้านค้าทั้ง 2 ขนาดทุกสาขาจะส่งสินค้ายี่ห้อเดียวกันมาจำหน่าย แตกต่างกันที่ร้านค้าขนาดใหญ่จะสินค้าหลากหลายและครบถ้วนมากกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สุ่มเลือกร้านเซเว่นอีเลเว่นขนาดใหญ่ขนาด 32 ตารางเมตร คือ สาขาถนนสีลม เพื่อทำการเก็บตัวอย่างสินค้า เป็นตัวแทนของร้านเซเว่นอีเลเว่นทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร

4. มินิมาร์ท

ปัจจุบันจำนวนร้านมินิมาร์ทในเขตกรุงเทพมหานครเท่าที่รวบรวมได้มีประมาณ 47 สาขา ซึ่งในจำนวนนี้ “แฟมิลีมาร์ท” มีจำนวนสาขามากที่สุด 40 สาขา คิดเป็น 85% จากจำนวนร้านมินิมาร์ททั้งหมด (หน้า 30) ผู้วิจัยจึงทำการเลือกแฟมิลีมาร์ทเป็นตัวแทนของร้านมินิมาร์ททั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร และเนื่องจากแฟมิลีมาร์ททุกสาขามีการจัดจำหน่ายสินค้าเหมือนกัน และมี

ขนาดของร้านค้าแบ่งเป็นขนาดเล็กและใหญ่เช่นเดียวกับเซเว่นอีเลฟเว่น ผู้วิจัยจึงสุ่มเลือกแฟมิลี่มาร์ทสาขาที่มีขนาดใหญ่ พื้นที่ 36 ตารางเมตร คือ สาขานิยะเป็นตัวแทนของร้านแฟมิลี่มาร์ททั้งหมดที่มีอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทำการเก็บตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ต่อไป

กล่าวโดยสรุปร้านค้าปลีกที่จะทำการเก็บตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมมีทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่

1. ท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาเซ็นทรัลพระราม 3
2. เทสโก้-โลตัสสาขาถนนพระราม 4
3. เซเว่นอีเลฟเว่นสาขาถนนสีลม
4. เซ็นทรัลมินิมาร์ทสาขานิยะ

2.3 ขั้นตอนการเก็บตัวอย่าง

ในการลงพื้นที่ตามร้านค้าปลีกประเภทต่างๆ ที่ได้คัดเลือกไว้ พบว่า สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นสินค้าต่างประเภท แต่มีผู้ผลิตเดียวกัน โดยรูปแบบเรขาคณิตบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเหล่านั้นจะมีความคล้ายคลึงกันมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มเลือกสินค้าเพียง 1 ประเภทจาก 1 ตราสินค้าเท่านั้น ตัวอย่างเช่น หากน้ำพริกตราแม่ประนอมมีขนาดและรสชาติที่แตกต่างกันถึง 5 ชนิด ก็จะเลือกหยิบเพียงชิ้นเดียวโดยสุ่มแบบไม่มีแบบแผน ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนของผลการวิเคราะห์ ลดการคลาดเคลื่อนของผลการวิจัยลงได้

วิธีการเก็บตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการหยิบบรรจุภัณฑ์สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตอุตสาหกรรมที่วางจำหน่ายบนชั้นวางสินค้าปกติ และตรงตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกเบื้องต้น เพียง 1 ประเภทจากตราสินค้าเดียวกัน โดยวิธีสุ่มหยิบแบบไม่มีแบบแผน รวมทั้งการเลือกประเภทของสินค้าให้ตรงตามประเภทอาหารเกษตรแปรรูปที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตได้กลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ 2	จำนวนบรรจุภัณฑ์ (ชิ้น)
2ก ผลิตภัณฑ์หมักดอง เชื่อม แฉ่อิม	7
มะม่วงดอง และแฉ่อิม	4
กล้วยตาก	3
2ข ผลิตภัณฑ์กวน หยี	6
มะขามแก้ว	3
ลูกหยี	2
สับปะรดกวน	1
2ค ผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอด คั่ว	7
ผลไม้อบกรอบ	4
กล้วยอบ	2
ข้าวเกรียบ	1
2ง ผลิตภัณฑ์น้ำพริก	9
น้ำพริกเผา	5
น้ำพริกต่างๆ คั่วแห้ง	4
รวม	29

ตารางที่ 20 จำนวนกลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร (2544)

สรุปกลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เก็บรวบรวมได้จากร้านค้าปลีกประเภทต่างๆ ที่จะทำการวิเคราะห์ มีจำนวนทั้งสิ้น 29 ชิ้น แบ่งเป็น

2ก บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์หมักดองเชื่อมและแฉ่อิม จำนวน 7 ชิ้น

2ข บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์กวน หยี จำนวน 6 ชิ้น

2ค บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์เคลือบ ฉาบ อบ ตาก ทอดคั่ว มีจำนวน 7 ชิ้น

2ง บรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์น้ำพริก มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ชิ้น

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่จะทำการวิเคราะห์ แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหาร
เกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 24 ชิ่น และ
กลุ่มตัวอย่างบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตระบบอุตสาหกรรมที่จัดจำหน่ายใน
เขตกรุงเทพมหานครอีก 29 ชิ่น รวมทั้งสิ้น 53 ชิ่น